

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 28 februari 1936 dagteknad proposition, nr 207, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag,

dels anhållit om riksdagens yttrande över nedan intagna förslag till förordning om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566),

dels ock föreslagit riksdagen att godkänna den ändring i grunderna för statsbidrag till distriktsvården, som av föredragande departementschefen förordats.

Propositionen har i vad den avser ändring i hälsovårdsstadgan hänvisats till andra lagutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Med anledning av propositionen hava inom riksdagen väckts två motioner, den ena, nr 363, inom första kammaren av herr *Nylander m. fl.* och den andra, nr 678, inom andra kammaren av herr *Falk m. fl.* Båda motionerna, som beröra hälsovårdsstadgan, hava hänvisats till andra lagutskottet.

De i motionerna framställda yrkandena återgivnas nedan i samband med redogörelse för Kungl. Maj:ts förslag i vad detta avser hälsovårdsstadgan.

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hava berörda proposition och motioner hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan.

Det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan är av följande lydelse:

Förslag

till

Förordning

om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

Härigenom förordnas, att 8, 27, 43 och 52 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

8 §.

1 mom. Byggnad, som inrymmer boningsrum, skall till alla sina delar vara så anordnad och inredd samt så underhållas och skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår för dem, som där uppehålla sig.

2 mom. Boningsrum skall hava sådan storlek, att däri boende icke genom bristande utrymme hos rummet utsättes för sanitär olägenhet.

I varje boningsrum skall finnas fönster, som skall vara tillräckligt stort och lämpligt anbragt samt så vetta omedelbart åt det fria, att rummet erhåller god dager. Boningsrum skall kunna erhålla nödig luftväxling genom fönster eller annan för ändamålet lika lämplig anordning.

Boningsrum skall kunna hållas tillbörligt varmt. Fördenskull skall boningsrum, där tillbörlig uppvärmning eljest ej erhålles, vara försett med tjänlig eldstad eller annan ur hälsosynpunkt tillfredsställande anordning för rummets uppvärmning till lämplig värmegrad. Under den kallare årstiden skall fönster i boningsrum vara tillräckligt värmeisolerande.

Boningsrum skall vara så anordnat, att det bereder erforderligt skydd mot fuktighet. Golv i boningsrum skall vara av lämpligt material. Det skall genom sin beskaffenhet och sitt läge i förhållande till markytan bereda erforderligt skydd mot olägenheter från grunden.

Boningsrum, som är beläget över, under eller invid lokal eller annat utrymme, vari dålig lukt, vattenånga, stark värme eller kyla eller störande buller förekommer, skall vara försett med anordningar, som medföra betryggande skydd mot dylika olägenheter från det angränsande utrymmet.

Vad i detta moment sägs om boningsrum skall ock gälla om kök, som kan användas till boningsrum. Beträffande annat särskilt för matlagning avsett utrymme skall gälla vad ovan är stadgat om boningsrums luftväxling, uppvärmning, skydd mot fuktighet samt skydd mot olägenheter från grund och angränsande utrymme.

3 mom. Bostadslägenhet skall vara försedd med förstuga eller vindfång. Till bostadslägenhet skall vidare höra garderob samt, därest till lägenheten hör kök eller annat särskilt för matlagning avsett utrymme, ett med tjänlig ventilationsanordning försett skafferi, så framt icke andra för kläders och matvarors förvaring till belägenhet och anordning lämpliga utrymmen stå till buds.

Till bostadslägenhet skall även höra eget avträde, och bör sådan lägenhet, i den mån så erfordras, äga tillgång till tvättstuga och torkrum.

Där möjlighet finnes att för rimlig kostnad erhålla anknytning till allmän vattenledning, skall bostadslägenhet hava vattenledning. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avlopp för spillvatten. Bostadslägenhet, som ej har vattenledning, skall äga ymnig och lätt tillgång till gott dricksvatten.

4 mom. Bostadslägenhet och därtill hörande utrymmen skola av lägenhetens innehavare så skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår för dem, som där uppehålla sig.

5 mom. I bostadslägenhet må så stort antal personer icke inhysas, att genom deras sammanboende fara för hälsan kan uppkomma. Höra till lägenheten flera rum än ett, varvid med rum avses jämväl kök som kan användas till boningsrum, skall vad nu sagts gälla beträffande ett vart av rummen.

6 mom. Lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, skall vara försedd med nödiga anordningar för luftväxling samt i övrigt vara så anordnad och så skötas, att sanitär olägenhet ej uppkommer för dem, som där uppehålla sig.

Till lokal, som avses i första stycket, hänföras sådana lokaler som kyrka eller annan gudstjänstlokal, skola, domstols sammanträdesrum, samlingsrum, till vilket allmänheten äger tillträde, teater, biograf, danslokal, serverings- eller utskänkningslokal, natthärbärke, fattigvårdsanstalt och sjukhus.

7 mom. Genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnad, lägenhet och lokal, varom i 1—6 mom. sägs (bostadsinspektion), varvid särskild tillsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostadslägenheter, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras.

Närmare bestämmelser rörande bostadsinspektion meddelas av hälsovårdsnämnden i enlighet med vad medicinalstyrelsen därom förordnar.

8 mom. Yppas förhållande, som innebär eftersättande av någon av de i 1—6 mom. stadgade föreskrifterna, och sker rättelse icke efter tillsägelse av hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller tjänsteman, skall nämnden *antingen* förelägga viss efter omständigheterna lämpad kortare tid för felaktighetens avhjälpande *eller*, där fråga är om bristfällighet i avseende å boningsrum och denna finnes vara av beskaffenhet att ej kunna avhjälpas, förbjuda rummets vidare användning för bostadsändamål *eller* ock, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande eller förbud som nyss sagts anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, meddela uppskov i ärendet på viss tid eller, i undantagsfall, tills vidare. Vid meddelande av föreläggande att efter viss tid hava avhjälpt bristfällighet i avseende å boningsrum skall hälsovårdsnämnden, där så prövas nödigt, förordna om rummets utrymmande, intill dess bristfälligheten blivit avhjälpt.

Hälsovårdsnämnd må ock, där lägenhets beskaffenhet det påkallar, förbjuda dess beboende av mer än ett visst antal personer eller dess användning såsom bostad för minderåriga; sådan lägenhet kan, där så synes befogat, godkännas för beboende endast av vuxna eller av ensam vuxen person. Där särskilda omständigheter föreligga, må hälsovårdsnämnden tillåta utdömd lägenhet att användas såsom bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Hälsovårdsnämnden må jämväl förbjuda användande av lägenhet för bostadsändamål under viss årstid.

Grundar sig felaktighet, varom i detta moment är fråga, på förekomsten av väsentlig brist av byggnadsteknisk art, bör, innan föreläggande eller förbud meddelas, yttrande av byggnadsnämnden inhämtas eller byggnadstekniskt sakkunnig person rådfrågas.

Föreläggande eller förbud, som i detta moment sägs, må, där lägenheten

eller lokalen innehaves med nyttjanderätt, allt efter omständigheterna meddelas husägaren eller nyttjanderättshavaren eller ock bådadera.

Hälsovårdsnämnd äger föreskriva, att innehavare av lägenhet, som till följd av meddelat föreläggande eller förbud avflyttar från lägenheten, skall, där han ej inflyttar i lägenhet, som anvisats honom genom hälsovårdsnämndens försorg, före inflyttningen i ny lägenhet meddela nämnden den nya lägenhetens adress.

9 mom. Innehavare av lägenhet i byggnad, som inrymmer boningsrum, må ej genom osnygghet, störande ljud, buller eller på annat sätt försaka sanitär olägenhet för närboende.

10 mom. Där sådant prövas av behovet påkallat och särskilda omständigheter ej till annat föranleda, äger hälsovårdsnämnden i fråga om boningsrum jämte därtill hörande utrymme ävensom angående kläder och bohag meddela föreskrift om vidtagande av erforderliga åtgärder för förebyggande och utrotande av ohyra.

27 §.

Med böter — — — å förseelsen,
lägenhetsinnehavare, som i strid mot stadgandet i 8 § 9 mom. försakar sanitär olägenhet för närboende;
den som i strid mot — — — nedsatt lik.

Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud, föreskrift eller anvisning, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 8 § 10 mom., 9 § 4 mom., 10 § 3 mom. andra stycket, 16 § 2 mom. första stycket, 20 § 1 mom. andra stycket, 21 § andra stycket, 23 a § samt 25 § 5 mom. andra stycket.

43 §.

1 mom. Byggnad, som inrymmer boningsrum, skall hava sunt läge. Där så av förhållandena påkallas, skall torrläggning av marken vidtagas.

Byggnad, som i första stycket sägs, skall till alla sina delar vara så anordnad och inredd samt så underhållas och skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår för dem, som där uppehålla sig.

2 mom. Boningsrum skall hava sådan storlek, att däri boende icke genom bristande utrymme hos rummet utsättes för sanitär olägenhet.

I varje boningsrum skall finnas fönster, som skall vara tillräckligt stort och lämpligt anbragt samt så vetta omedelbart åt det fria, att rummet erhåller god dager. Boningsrum skall kunna erhålla nödig luftväxling genom fönster eller annan för ändamålet lika lämplig anordning.

Boningsrum skall kunna hållas tillbörligt varmt. Fördenskull skall boningsrum, där tillbörlig uppvärmning eljest ej erhålles, vara försett med tjänlig eldstad eller annan ur hälsosynpunkt tillfredsställande anordning för rummets uppvärmning till lämplig värmeegrad. Under den kallare årstiden skall fönster i boningsrum vara tillräckligt värmeisolerande.

Boningsrum skall vara så anordnat, att det bereder erforderligt skydd mot fuktighet. Golv i boningsrum skall vara av lämpligt material. Det skall

genom sin beskaffenhet och sitt läge i förhållande till markytan bereda erforderligt skydd mot olägenheter från grunden.

Boningsrum, som är beläget över, under eller invid lokal eller annat utrymme, vari dålig lukt, vattenånga, stark värme eller kyla eller störande buller förekommer, skall vara försett med anordningar, som medföra betryggande skydd mot dylika olägenheter från det angränsande utrymmet.

Vad i detta moment sägs om boningsrum skall ock gälla om kök, som kan användas till boningsrum. Beträffande annat särskilt för matlagning avsett utrymme skall gälla vad ovan är stadgat om boningsrums luftväxling, uppvärmning, skydd mot fuktighet samt skydd mot olägenheter från grund och angränsande utrymme.

3 mom. Bostadslägenhet skall vara försedd med förstuga eller vindfång. Till bostadslägenhet skall vidare höra garderob samt, därest till lägenheten hör kök eller annat särskilt för matlagning avsett utrymme, ett med tjänlig ventilationsanordning försett skafferi, så framt icke andra för kläders och matvarors förvaring till belägenhet och anordning lämpliga utrymmen stå till buds.

Till bostadslägenhet bör även höra eget avträde, och bör sådan lägenhet, i den mån så erfordras, äga tillgång till tvättstuga och torkrum.

Bostadslägenhet skall hava ymnig och lätt tillgång till gott dricksvatten.

4 mom. Bostadslägenhet och därtill hörande utrymmen skola av lägenhetens innehavare så skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår för dem, som där uppehålla sig.

5 mom. I bostadslägenhet må så stort antal personer icke inhysas, att genom deras sammanboende fara för hälsan kan uppkomma. Höra till lägenheten flera rum än ett, varvid med rum avses jämväl kök som kan användas till boningsrum, skall vad nu sagts gälla beträffande ett vart av rummen.

6 mom. Lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, skall vara försedd med nödiga anordningar för luftväxling samt i övrigt vara så anordnad och så skötas, att sanitär olägenhet ej uppkommer för dem, som där uppehålla sig.

Till lokal, som avses i första stycket, hänföras sådana lokaler som kyrka eller annan gudstjänstlokal, skola, domstols sammanträdesrum, samlingsrum, till vilket allmänheten äger tillträde, teater, biograf, danslokal, serverings- eller utskänkningslokal, natthärbärge, fattigvårdsanstalt och sjukhus.

7 mom. Yppas förhållande, som innebär eftersättande av någon av de i 1—6 mom. stadgade föreskrifterna, och sker rättelse icke efter tillsägelse av hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot, skall nämnden *antingen* förelägga viss efter omständigheterna lämpad kortare tid för felaktighetens avhjälpan *eller*, där fråga är om bristfällighet i avseende å boningsrum och denna finnes vara av beskaffenhet att ej kunna avhjälpas, förbjuda rummets vidare användning för bostadsändamål *eller* ock, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande eller förbud som nyss sagts anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, meddela uppskov i ärendet på viss tid eller, i undantagsfall, tills vidare. Vid med-

delande av föreläggande att efter viss tid hava avhjälpt bristfällighet i avseende å boningsrum skall hälsovårdsnämnden, där så prövas nödigt, förordna om rummets utrymmande, intill dess bristfälligheten blivit avhjälpt.

Hälsovårdsnämnd må ock, där lägenhets beskaffenhet det påkallar, förbjuda dess beboende av mer än ett visst antal personer eller dess användning såsom bostad för minderåriga; sådan lägenhet kan, där så synes befogat, godkännas för beboende endast av vuxna eller av ensam vuxen person. Där särskilda omständigheter föreligga, må hälsovårdsnämnden tillåta utdömd lägenhet att användas såsom bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Hälsovårdsnämnden må jämväl förbjuda användande av lägenhet för bostadsändamål under viss årtid.

Grundar sig felaktighet, varom i detta moment är fråga, på förekomsten av väsentlig brist av byggnadsteknisk art, bör, innan föreläggande eller förbud meddelas, yttrande av byggnadsnämnden, där sådan finnes, inhämtas eller byggnadstekniskt sakkunnig person rådfrågas.

Föreläggande eller förbud, som i detta moment sägs, må, där lägenheten eller lokalen innehaves med nyttjanderätt, allt efter omständigheterna meddelas husägaren eller nyttjanderättshavaren eller ock bådadera.

8 mom. Innehavare av lägenhet i byggnad, som inrymmer boningsrum, må ej genom osnygghet, störande ljud, buller eller på annat sätt förorsaka sanitär olägenhet för närboende.

9 mom. Där sådant prövas av behovet påkallat och särskilda omständigheter ej till annat föranleda, äger hälsovårdsnämnden i fråga om boningsrum jämte därtill hörande utrymme ävensom angående kläder och bohag meddela föreskrift om vidtagande av erforderliga åtgärder för förebyggande och utrotande av ohyra.

52 §.

Med böter — — — å förseelsen,
lägenhetsinnehavare, som i strid mot stadgandet i 43 § 8 mom. förorsakar sanitär olägenhet för närboende;
den som, i strid mot — — — nedsatt lik.

Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud eller föreskrift, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 43 § 9 mom., 44 § 3 mom., 45 § 3 mom. andra stycket eller 49 a §.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1937.

Förslagets bakgrund och allmänna innebörd.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 213 beslöt 1935 års riksdag godkänna en sådan ändring av 36 § i gällande hälsovårdsstadga, att särskild hälsovårdsnämnd skulle tillsättas för hälsovårdsområde med mer än 3,000 invånare samt att i kommun, där hälsovårdsnämnden utgjordes av kommunalnämnden, en ledamot av nämnden skulle utses för att bereda och föredraga

förekommande hälsoärenden. Ändringen avsåg att åstadkomma en effektivisering av hälsovårdsorganisationen på landet, främst i syfte att få till stånd en bättre efterlevnad av hälsovårdsstadgans bostadsbestämmelser för landet. Någon ändring av själva bostadsbestämmelserna ifrågasattes icke vid detta tillfälle, enär det av Kungl. Maj:t befunnits lämpligt att låta med prövning av denna fråga anstå, till dess motsvarande spörsmål kunde upptagas till samtidig behandling jämväl för städernas del.

Sedan numera erforderlig utredning i detta hänseende verkställdt, har Kungl. Maj:t genom förevarande proposition, nr 207, förelagt riksdagen förslag till mera tydliga, konkreta och delvis skärpta bostadsbestämmelser för såväl stad som landsbygd. Propositionen bygger, i vad den avser stad (8 och 27 §§), på ett av bostadssociala utredningen den 14 september 1935 avgivet betänkande (stat. off. utr. 1935: 49) samt, i vad den angår landet (43 och 52 §§), på det förslag i ämnet, som framlagts av bostadsutredningen för landsbygden i dess den 15 december 1933 avlämnade betänkande (stat. off. utr. 1933: 37). Båda betänkandena hava i vanlig ordning varit föremål för remiss till åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Därvid framkomna synpunkter har i Kungl. Maj:ts förslag i viss utsträckning rönt beaktande.

Rörande den allmänna innebörden av Kungl. Maj:ts förslag yttrar *föredragande departementschefen* bland annat följande.

Behovet av ändring av hälsovårdsstadgans bostadsparagrafer i riktning mot mera tydliga, konkreta och delvis skärpta bestämmelser synes mig tillfullo ådagalagt av de utredningar, som förebragts i frågan. Anmärkningen att bostadsbestämmelserna i 1919 års hälsovårdsstadga icke kunnat tillämpas på grund av de förhållanden, som sedan dess rått på bostadsmarknaden, är — bortsett från den period, då akut bostadsbrist förelåg — knappast hållbart. Visserligen är det sant, att effektiva stödåtgärder från det allmännas sida för förbättring av mindre bemedlades bostadsförhållanden är en nödvändig förutsättning för realiserandet i full utsträckning av redan gällande bostadsbestämmelser samt att en vidgad bostadsinspektion skulle kunna medföra avsevärda förbättringar av bostadsförhållandena även inom nuvarande bestämmelsers ram, men detta synes mig icke utgöra ett skäl mot att vidtaga ändring av hälsovårdsstadgans bostadsparagrafer i föreslagen riktning, i synnerhet som hittillsvarande bestämmelsers vaga formulering allmänt erkännes vara ett hinder för bostadsinspektionens effektivitet. De föreliggande förslagen — av vilka det av bostadssociala utredningen avgivna väsentligen bygger på det förslag, som framlagts av bostadsutredningen för landsbygden — synes mig även väl lämpade att läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Preciseringen och konkretiseringen i detalj av bostadsföreskrifterna kunna med hänsyn till växlande lokala omständigheter och med tiden förändrade krav icke drivas över en viss gräns. Det förefaller därför vara en riktig metod att, som från utredningarnas sida föreslagits, i själva stadgan intaga endast mera allmängiltiga bestämmelser. Måttbestämmelser och andra rena detaljföreskrifter, som allt efter växlande omständigheter böra efterföljas, torde lämpligen i huvudsaklig överensstämmelse med vad bostadsutredningen för landsbygden åsyftat kunna med stöd av 55 § hälsovårdsstadgan utfärdas av medicinalstyrelsen i form av råd och anvisningar. Avgörandet av den grad av precisering och konkretisering, som kan vara lämplig utan att karaktären av allmängiltighet förloras, torde få ske särskilt för varje föreskrift. Här må

blott framhållas, att ju vidsträcktare hälsovårdsnämndernas prövningsrätt göres desto längre torde kravet på precisering och konkretisering kunna drivas. I stort sett torde förslagen i förevarande avseende innebära en riktig avvägning.

Vidkommande omfattningen av den prövningsrätt, som bör tillkomma hälsovårdsnämnderna, anser jag lika med utredningarna, att prövningsrätten bör omfatta alla de fall, där eftersättande av föreskrift föreligger. Dock synes det mig välbetänkt, att — såsom bostadssociala utredningen föreslagit — hälsovårdsnämndernas prövning av fall, där bostadsföreskrifterna icke äro uppfyllda, göres till skyldighet, men att å andra sidan hälsovårdsnämnderna medgivas rätt till en prövning i de särskilda fallen under hänsyntagande till den praktiska genomförbarheten av föreskrifterna för tillfället. Med en dylik prövningsrätt för hälsovårdsnämnderna torde hinder ej möta att omedelbart genomföra skärpta bostadsföreskrifter, tillämpliga jämväl å det befintliga bostadsbeståndet.

Den nuvarande överensställelsen mellan föreskrifterna för stad och för landsbygden torde böra i möjligaste mån upprätthållas. I vissa hänseenden är det dock omöjligt att nå fullständig överensställelse. Vid införandet av de nödiga ändringarna i bostadsparagraferna har jag ansett dessa böra undergå en omarbetning för vinnande av större enhetlighet och systematisering. Härvid ha de särskilda bestämmelserna sammanförts i skilda moment, av vilka det första avser allmänna bestämmelser om byggnad, som inrymmer boningsrum, samt de övriga särskilda bestämmelser om boningsrum och kök, biutrymmen och bekvämligheter, bostadsvård, trångboddhet, samlingslokaler, bostadsinspektion, åtgärder vid föreskrifts eftersättande m. m., förhållandet till grannar samt angående ohyra.

Förslagets detaljer.

Med avseende å förslagets detaljer må nämnas följande.

Såsom allmän bestämmelse om byggnad, som inrymmer boningsrum, innehåller gällande hälsovårdsstadga för såväl stad som land — 8 § 1 mom. och 43 § 1 mom. — att dylik byggnad skall till alla sina delar vara så anordnad samt så underhållas och skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår för dem, som där uppehålla sig.

Kungl. Maj:t föreslår nu en sådan komplettering av denna bestämmelse, att den avser icke blott byggnadens anordnande utan även dess inredning. Beträffande landsbygden föreslås tillika, att byggnad, som inrymmer boningsrum, skall hava sunt läge samt att, där så av förhållandena påkallas, torrläggning av marken skall vidtagas. Sistnämnda bestämmelser hava för städernas del sin motsvarighet i byggnadsstadgans 112 och 113 §§.

Såsom särskilda bestämmelser för boningsrum och kök föreskriver gällande hälsovårdsstadga — 8 § 2 och 4 mom. samt 43 § 2 och 5 mom. — att varje boningsrum skall, med hänsyn till storlek och beskaffenhet i övrigt, tillgodose minst en persons luftbehov och vara så anordnat, att det kan hållas tillbörligt varmt och bereder erforderligt skydd mot fuktighet, samt förses med fönster. Fönster i dylikt rum skall vara tillräckligt stort och lämpligt anbragt samt så anordnat, att rummet erhåller god dager och att nödig luftväxling genom fönstret kan åstadkommas. I 8 § 2 mom. stadgas dessutom, att fönster skall vetta omedelbart åt det fria. Vad

nu sagts om boningsrum skall ock gälla om kök, som användes till bostad eller tillhör bostadslägenhet. Särskilt för landsbygden gäller därjämte — 43 § 3 mom. — att golvet i nyinrett boningsrum eller kök skall ligga minst 30 cm högre än angränsande markens yta, dock äger hälsovårdsnämnd för särskilt fall medgiva, att, därest nödiga försiktighetsmått vidtagas, golvet i kök lägges lägre än vad nyss sagts.

I propositionen föreslås, att boningsrum skall hava sådan storlek, att däri boende icke genom bristande utrymme hos rummet utsättes för sanitär olägenhet. Bestämmelserna om dagerbelysning ha något skärpts samt gjorts lika för land och stad. Luftväxling behöver enligt förslaget ej nödvändigtvis kunna ske genom fönster utan godkännes även »annan för ändamålet lika lämplig anordning». Vidare har föreskriften om att boningsrum skall kunna hållas tillbörligt varmt förtydligats i olika hänseenden, bland annat så, att särskild anordning för rummets uppvärmning skall finnas, såvida ej tillbörlig uppvärmning eljest erhålles. Bestämmelsen om skydd mot fukt har bibehållits oförändrad. Den nu för landsbygden gällande bestämmelsen till skydd mot olägenheter från grunden har givits en mera allmän formulering och samtidigt kompletterats med föreskrift om golvets beskaffenhet. Samma bestämmelser härutinnan föreslås gälla för stad. Härjämte föreslås vissa föreskrifter i syfte att tillförsäkra boningsrum betryggande skydd mot olägenheter från angränsande utrymmen, främst sådana från tvättstuga, värme-central, kylanläggning och garage samt för landsbygdens del därjämte från stall, fähus och svinhus. Bestämmelserna hava givits samma avfattning för land och stad. Slutligen föreslås samtliga nu angivna bestämmelser även skola gälla kök, som kan användas till boningsrum, medan på andra, för matlagning avsedda utrymmen ställas mindre anspråk.

För närvarande saknas bestämmelser om erforderliga b i u t r y m m e n o c h b e k v ä m l i g h e t e r. I Kungl. Maj:ts förslag upptagas däremot vissa bestämmelser i sådant hänseende. Sålunda skall bostadslägenhet vara försedd med förstuga eller vindfång, garderob samt under vissa förhållanden jämväl skafferi. Vidare skall till bostadslägenhet i stad höra eget avträde, varjämte, i den mån så erfordras, tillgång bör finnas till tvättstuga och torkrum. Enahanda bestämmelser föreslås gälla även för landet, dock att föreskriften om eget avträde där ej gjorts ovillkorlig. För stad föreslås tillika vissa föreskrifter, avsedda att i möjligaste mån tillförsäkra bostadslägenhet anknytning till allmän vatten- och avloppsledning. Stadslägenhet, som ej har vattenledning, ävensom bostadslägenhet på landet skall äga ymnig och lätt tillgång till gott dricksvatten.

I gällande hälsovårdsstadga finnes rörande b o s t a d s v å r d ej annan bestämmelse än den som innehålles i det allmänna stadgandet — 8 § 1 mom. och 43 § 1 mom. — att byggnad, som inrymmer boningsrum, skall så skötas, att sanitär olägenhet ej uppkommer för dem, som där uppehålla sig. Denna bestämmelse riktar sig närmast till fastighetens ägare.

För att hos lägenhetsinnehavare inskräpa motsvarande vårdnadsplikt har i Kungl. Maj:ts förslag en särskild erinran härom intagits, lika för land och stad.

I avseende å trångboddhet innehålla gällande bestämmelser icke någon direkt föreskrift om det antal personer, som må inhysas i ett rum. Däremot äro stadganden — 8 § 3 mom. och 43 § 4 mom. — givna, som berättiga hälsovårdsnämnd att med visst undantag förbjuda, att i ett och samma rum så stort antal personer inhysas, att genom deras sammanboende fara för hälsan kan uppkomma.

Kungl. Maj:t föreslår införande av ett direkt förbud mot sådan trångboddhet, som innebär hälsofara för de sammanboende, med rätt dock för hälsovårdsnämnden att efter omständigheterna medgiva eftergift. Detta förbud skall gälla lika för land och stad.

Beträffande samlingslokaler medgiver gällande hälsovårdsstadga — 8 § 6 mom. och 43 § 7 mom. — rätt för hälsovårdsnämnd att, där sådant prövas av behovet påkallat, meddela föreskrift om särskilda anordningar för åstadkommande av tillräcklig luftväxling samt om undanröjande i övrigt av sanitära olägenheter i lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, såsom kyrka eller annan gudstjänstlokal, skola, domstols sammanträdesrum, samlingsrum, till vilket allmänheten äger tillträde, teater, danslokal, serverings- eller utskänkningslokal, natthärbärke, fattigvårdsanstalt och sjukhus.

I Kungl. Maj:ts förslag lämnas direkta föreskrifter rörande samlingslokalers anordnande och skötsel. Sålunda stadgas, att lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, skall vara försedd med nödiga anordningar för luftväxling samt i övrigt vara så anordnad och så skötas, att sanitär olägenhet ej uppkommer för dem, som där uppehålla sig. Hälsovårdsnämnden äger givetvis här liksom i andra fall medgiva eftergift alltefter omständigheterna. Samtidigt har uppräknningen av de lokaler, som här avses, kompletterats med biograf. Samma bestämmelse föreslås för såväl land som stad.

Gällande bestämmelser om bostadsinspektion, vilka endast avse hälsovården i stad, innefattas i 8 § 7 mom. Däri stadgas, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnad, som inrymmer boningsrum, och av bostadslägenhet och att därvid särskild tillsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras. Därjämte skall besiktning av sådan samlingslokal, varom förmåles i 6 mom., verkställas så ofta behovet påkallar. Tillika stadgas, att närmare föreskrifter rörande i momentet avsedd besiktning meddelas av hälsovårdsnämnden.

Kungl. Maj:t föreslår, att jämväl samlingslokaler skola bli föremål för återkommande besiktning. För att ernå en mera enhetlig reglering av bostadsinspektionens anordnande i olika landsändar föreslås tillika, att medicinalstyrelsen skall meddela hälsovårdsnämnderna direktiv i förevarande hänseende.

Såsom åtgärder vid bostadsföreskrifts eftersättande tillägger gällande hälsovårdsstadga — 8 § 3 mom. och 43 § 4 mom. — hälsovårdsnämnd rätt att i fråga om rum, vars beboende prövas i följd av bristfällighet i byggnadens anordnande, osnygghet eller annan orsak vara förordat med fara för hälsan, förelägga viss, efter omständigheterna lämpad tid

för felaktighetens avhjälpan eller, där så prövas nödigt, för rummets utrymmande eller ock, om felaktigheten finnes vara av beskaffenhet att ej kunna avhjälpas, förbjuda rummets vidare användning för bostadsändamål. Dessutom äger hälsovårdsnämnd förbjuda, att i ett och samma rum så stort antal personer inhysas, att genom deras sammanboende fara för hälsan kan uppkomma. Sådant förbud får dock ej meddelas, därest de i rummet boende tillhöra samma familj, såvida icke större fara för hälsan föreligger.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall, såsom tidigare berörts, i princip skyldighet föreligga för hälsovårdsnämnd att till behandling och prövning upptaga varje fall, där förhållande yppas, som innebär eftersättande av någon av de härovan omförmälda föreskrifterna om bostäder och samlingslokaler, dock skall hälsovårdsvårdsnämnd vara pliktig att omedelbart ingripa blott när uppenbar fara för hälsan är för handen.

Förslaget innehåller jämväl en erinran till hälsovårdsnämnderna att, innan föreläggande eller förbud meddelas, söka på lämpligt sätt vinna rättelse genom tillsägelse under hand av nämnden, någon dess ledamot eller tjänsteman. Vidare medgives hälsovårdsnämnd rätt att göra viss differentiering beträffande föreskrifternas efterlevnad i avseende å nuvarande bostadsbestånd, t. ex. sålunda, att nämnden kan förbjuda viss lägenhets beboende av minderåriga eller under viss årtid eller ock tillåta utdömd lägenhets användande såsom bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Föreskrifter lämnas ock om anlåtande i vissa fall av byggnadsteknisk sakkunskap för bristfälligheters bedömning samt, vad gäller stad, om viss skyldighet för innehavare av lägenhet, som till följd av föreläggande eller förbud avflyttar från lägenheten, att meddela adressen på sin nya bostad.

Till skydd för grannar hava gällande bestämmelser — 8 § 5 mom. och 43 § 6 mom. — vilka föreskriva, att innehavare av lägenhet i byggnad, som inrymmer boningsrum, ej må genom osnygghet, buller eller på annat sätt förorsaka sanitär olägenhet för närboende, i förslaget så förtydligats, att efter orden »genom osnygghet» inskjutits orden »störande ljud», närmast åsyftande ljud från radiohögtalare.

Vidare hava de i gällande hälsovårdsstadga — 8 § 3 mom. och 43 § 4 mom. — intagna bestämmelserna, som berättiga hälsovårdsnämnd att, där sådant prövas av behovet påkallat och särskilda omständigheter ej till annat föranleda, i fråga om boningsrum jämte därtill hörande utrymmen ävensom angående kläder och bohag meddela föreskrift om vidtagande av erforderliga åtgärder för utrotande av ohyra, kompletterats med ett medgivande för hälsovårdsnämnd att meddela liknande föreskrift även för förebyggande av ohyra.

Slutligen hava i 27 och 52 §§, vilka stadga bötesstraff för lägenhetsinnehavare, som förorsakar sanitär olägenhet för närboende, samt för den, som underlåter att efterkomma av hälsovårdsnämnd meddelad föreskrift om vidtagande av åtgärder för utrotande av ohyra, vidtagits vissa formella ändringar, betingade av ändrade momentbeteckningar i 8 och 43 §§.

Beträffande de motiv, som ligga till grund för detaljföreskrifternas utformande, hänvisas till propositionen.

Motionsvis framställda yrkanden.

I den förutnämnda, av herr *Nylander m. fl.* väckta motionen I: 363 hemställes,

att vid författningstextens slutliga utformning klart och tydligt anges, att, och i vilken omfattning, hälsovårdsnämnd vid stadgandenas tillämpning må kunna medgiva eftergifter med hänsyn till det befintliga bostadsbeståndets beskaffenhet,

samt att det föreslagna stadgandet i § 8 mom. 7 andra stycket av hälsovårdsstadgan, rörande medicinalstyrelsens befogenhet att giva direktiv, måtte utgå.

I den av herr *Falk m. fl.* väckta motionen II: 678 hemställes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 207, att i § 43 infördes ett moment av lika lydelse som 8 § 7 mom. i förenämnda proposition.

I fråga om de skäl, som åberopats av motionärerna, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

I likhet med departementschefen anser utskottet behov föreligga av mera tydliga, konkreta och delvis skärpta bostadsbestämmelser för såväl stad som landsbygd. De allmänna riktlinjer härutinnan, som i propositionen uppdragits, synas utskottet ock väl ägnade att läggas till grund för en lagstiftning i ämnet. Utskottet finner sålunda ändamålsenligt, att i själva hälsovårdsstadgan blott intagas mera allmängiltiga bestämmelser, såvitt möjligt lika för stad och landsbygd, samt att erforderliga detaljföreskrifter lämnas av medicinalstyrelsen i form av råd och anvisningar, att efterföljas i den mån de lokala omständigheterna så medgiva. En dylik anordning förutsätter likväl, att hälsovårdsnämnderna tillerkännas en vidsträckt prövningsrätt i fråga om bostadsbestämmelsernas tillämpning under beaktande av de olikartade förhållanden och sedvänjor, som kunna förefinnas i skilda delar av landet. Lika med departementschefen finner utskottet självfallet, att hälsovårdsnämnderna härvid hava att visa särskild hänsyn med avseende å det redan befintliga bostadsbeståndet. Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på sådana speciella bostadsformer, som endast användas viss kortare tid av året, t. ex. de s. k. sommarstugorna i Norrland, ävensom olika typer av sportstugor. Uppenbarligen kunna å dessa bostadstyper icke ställas samma höga krav i hygieniskt hänseende som å bostäder, vilka användas hela eller större delen av året, utan får härvid ett bedömande ske med beaktande av ifrågasvarande bostädernas begränsade ändamål och användning i det speciella fallet. Att, såsom i motionen I: 363 påyrkats, i författningstexten införa preciserade regler i fråga om hälsovårdsnämndernas befogenhet att medgiva eftergift vid bostadsbestämmelsernas tillämpning å det nuvarande bostadsbeståndet synes på grund av de skiftande förhållandena i olika delar av landet ej vara lämpligt och ej heller av behovet påkallat.

Vid granskning av författningstextens närmare utformning har utskottet funnit densamma i stort sett motsvara skäliga krav på klarhet och måttfullhet. I vissa hänseenden har dock utskottet, på sätt av det följande framgår, ansett

sig böra förorda jämkningar i det föreliggande förslaget eller göra kompletterande uttalanden till detsamma. Utskottet följer härvid den ordning, i vilken vederbörande bestämmelser upptagits i den föreslagna författningstexten.

Den i 8 § 2 mom. föreslagna bestämmelsen till skydd mot olägenheter från angränsande utrymme synes utskottet kunna lämna rum för den erinran, att ett »betryggande» skydd mot exempelvis störande buller icke alltid kan ernås. Vid sådant förhållande förefaller det utskottet lämpligt, att framför ordet »betryggande» inskjutas orden »i möjligaste mån». Motsvarande ändring torde böra vidtagas i den för landsbygden avsedda bestämmelsen.

I sista stycket av samma moment stadgas, att vad i momentet säges om boningsrum skall ock gälla om kök, som kan användas till boningsrum. Enahanda bestämmelse har föreslagits för landet. Inom utskottet har ifrågasatts, om icke denna bestämmelse borde åtminstone för landsbygdens del uppmjukas, främst med tanke på ovanberörda sommarstugor ävensom de s. k. farstukök, vilka förekomma i vissa delar av landet. Med hänsyn till den dispensrätt, som i förslaget tillerkänts hälsovårdsnämnderna och som enligt vad av propositionen framgår bland annat har avseende just å sådana speciella förhållanden, som här åsyftas, har utskottet emellertid ansett tillräcklig anledning icke föreligga att föreslå en dylik uppmjukning.

För bostadslägenhet i stad har i förslagens 8 § 3 mom. andra stycket stadgats, att till densamma skall höras eget avtråde. I den mån detta avser nybyggnader eller befintliga hus, där vattenklosett ej finnes införd, har utskottet intet att erinra mot ifrågavarande stadgande. I andra fall åter kan en dylik ovillkorlig föreskrift medföra ekonomiska konsekvenser för husägaren, som icke stå i rimligt förhållande till de fördelar ur hygienisk synpunkt, vilka med föreskriften åsyftas. Utskottet vill därför förorda, att ifrågavarande bestämmelse gives samma lydelse som för landsbygden eller att till bostadslägenhet bör höras eget avtråde.

I samma moments sista stycke stadgas för stad, att bostadslägenhet, som icke har vattenledning, skall äga »lätt och ymnig» tillgång till gott dricksvatten. Motsvarande föreslås ock gälla å landsbygden. För städernas del torde bestämmelsen under normala förhållanden icke vålla större svårigheter. Där sådana uppstå, får givetvis hälsovårdsnämndernas dispensrätt träda i tillämpning. Utskottet inskränker sig därför till att beträffande här avsedda bestämmelse för stad föreslå en mindre justering av rent formell art sålunda, att före ordet »äga» inskjutas orden »på annat sätt». Beträffande landsbygden åter är tillgången till gott dricksvatten så olika i skilda trakter, att ett generellt stadgande om »ymnig och lätt» tillgång till sådant vatten måste framkalla betänkligheter. Utskottet förordar på den grund, att orden »ymnig och lätt» utgå ur 43 § 3 mom.

Bestämmelserna till skydd mot trångboddhet hava icke givit utskottet anledning till erinran i och för sig. Utskottet vill emellertid understryka angelägenheten av att hälsovårdsnämnderna vid tillämpning av dessa bestämmelser iakttaga nödig försiktighet och vad angår områden, där distriktsvård införts,

i första hand överlåta åt vederbörande distriktssköterska att genom råd och anvisningar söka få rättelse till stånd, där sådan erfordras.

Rörande de i 8 § 7 mom. intagna bestämmelserna om bostadsinspektion i stad ha, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, motionsledes framförts två yrkanden, vilka gå i rakt motsatt riktning mot varandra. Å ena sidan har i motionen I: 363 yrkats, att medicinalstyrelsens befogenhet att meddela direktiv för bostadsinspektionens närmare anordnande skulle utgå, enär eljest möjlighet förefunnos att på denna väg införa en icke önskvärd heminspektion. Å andra sidan har i motionen II: 678 påyrkats, att även för landsbygdens del måtte i hälsovårdsstadgan införas bestämmelser om bostadsinspektion av enahanda lydelse som föreslagits för stad.

I fråga om det senare yrkandet vill utskottet erinra, att det vid 1935 års riksdag fattade beslutet angående omorganisation av distriktsvården bland annat innebär ett successivt införande av kontinuerlig bostadsövervakning på landsbygden. Enligt utskottet mening torde verkningarna härav först böra avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtagas för effektivisering av bostadsövervakningen på landsbygden, helst som det även med nuvarande bestämmelser står hälsovårdsnämnderna fritt att förrätta den bostadsinspektion, som de finna erforderlig. Utskottet anser sig alltså icke böra tillstyrka bifall till ifrågavarande motion. Vad åter angår det i motionen I: 363 framförda yrkandet, delar utskottet i viss mån motionärernas betänkligheter rörande lämpligheten att låta medicinalstyrelsen utfärda bestämda direktiv för bostadsinspektionens närmare anordnande. Utskottet vill för sin del förorda en sådan uppmjukning av ifrågavarande bestämmelse, att större överensstämmelse vinnes med den medicinalstyrelsen i 55 § hälsovårdsstadgan tillagda allmänna befogenheten att meddela råd och anvisningar i hälsovårdsfrågor.

* Utskottet anser det vidare önskvärt, att i 8 § 8 mom. inflyter ett förtydligande, som förhindrar enskild ledamot av eller tjänsteman hos hälsovårdsnämnd att utan nämndens uppdrag meddela sådan tillsägelse, som där avses. Enligt utskottets förmenande torde det å andra sidan vara onödigt att, på sätt av Kungl. Maj:t föreslagits, binda föreläggande angående felaktighets avhjälpande vid viss »kortare» tid. Ordet »kortare» torde därför böra utgå ur författningstexten. Motsvarande ändringar böra vidtagas även i 43 §.

Slutligen vill utskottet beträffande den i 8 § 9 mom. och 43 § 8 mom. intagna bestämmelsen till skydd för grannar understryka angelägenheten av att denna bestämmelse, åtminstone i vad den avser störande ljud och buller, tillämpas med nödig urskillning. Med iakttagande härav torde bestämmelsen emellertid hava sitt fulla berättigande såsom skydd mot en intensiv och varaktig störning framför allt nattetid.

Mot den föreslagna texten i övrigt har utskottet intet att erinra.

Med beaktande av de erinringar, som utskottet ovan anfört, skulle 8 och 43 §§ hälsovårdsstadgan i nedan angivna delar lämpligen kunna erhålla följande i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ändrade lydelse:

8 §.

2 mom. 5 stycket.

Boningsrum, som är beläget över, under eller invid lokal eller annat utrymme, vari dålig lukt, vattenånga, stark värme eller kyla eller störande buller förekommer, skall vara försett med anordningar, som medföra *i möjligaste mån* betryggande skydd mot dylika olägenheter från det angränsande utrymmet.

3 mom. 2 och 3 stycket.

Till bostadslägenhet *bör* även höra eget avtråde, och bör sådan lägenhet, i den mån så erfordras, äga tillgång till tvättstuga och torkrum.

Där möjlighet finnes att för rimlig kostnad erhålla anknytning till allmän vattenledning, skall bostadslägenhet hava vattenledning. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avlopp för spillvatten. Bostadslägenhet, som ej har vattenledning, skall *på annat sätt* äga ymnig och lätt tillgång till gott dricksvatten.

7 mom. 2 stycket.

Närmare bestämmelser rörande bostadsinspektion meddelas av hälsovårdsnämnden *med ledning av medicinalstyrelsens därutinnan lämnade råd och anvisningar*.

8 mom. 1 stycket.

Yppas förhållande, som innebär eftersättande av någon av de i 1—6 mom. stadgade föreskrifterna, och sker rättelse icke efter tillsägelse av hälsovårdsnämnden eller *på nämndens uppdrag* av någon dess ledamot eller tjänsteman, skall nämnden *antingen* förelägga viss efter omständigheterna *lämpad tid* för felaktighetens avhjälpan *eller*, där fråga är om bristfällighet i avseende å boningsrum och denna finnes vara av beskaffenhet att ej kunna avhjälpas, förbjuda rummets vidare användning för bostadsändamål *eller* ock, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande eller förbud som nyss sagts anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, meddela uppskov i ärendet på viss tid eller, i undantagsfall, tills vidare. Vid meddelande av föreläggande att efter viss tid hava avhjulpt bristfällighet i avseende å boningsrum skall hälsovårdsnämnden, där så prövas nödigt, förordna om rummets utrymmande, intill dess bristfälligheten blivit avhjulpt.

43 §.

2 mom. 5 stycket.

Boningsrum, som är beläget över, under eller invid lokal eller annat utrymme, vari dålig lukt, vattenånga, stark värme eller kyla eller störande buller förekommer, skall vara försett med anordningar, som medföra *i möjligaste mån* betryggande skydd mot dylika olägenheter från det angränsande utrymmet.

3 mom. 3 stycket.

Bostadslägenhet skall hava tillgång till gott dricksvatten.

7 mom. 1 stycket.

Yppas förhållande, som innebär eftersättande av någon av de i 1—6 mom. stadgade föreskrifterna, och sker rättelse icke efter tillsägelse av hälsovårdsnämnden eller *på nämndens uppdrag* av någon dess ledamot, skall nämnden *antingen* förelägga viss efter omständigheterna *lämpad tid* för felaktighetens avhjälpande *eller*, där fråga är om bristfällighet i avseende å boningsrum och denna finnes vara av beskaffenhet att ej kunna avhjälpas, förbjuda rummets vidare användning för bostadsändamål *eller* ock, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande eller förbud som nyss sagts anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, meddela uppskov i ärendet på viss tid eller, i undantagsfall, tills vidare. Vid meddelande av föreläggande att efter viss tid hava avhjulpt bristfällighet i avseende å boningsrum skall hälsovårdsnämnden, där så prövas nödigt, förordna om rummets utrymmande, intill dess bristfälligheten blivit avhjulpt.

Ändring i grunderna för statsbidrag till distriktsvården.

Enligt *nuvarande bestämmelser* — 8 § 7 mom. hälsovårdsstadgan — skall bostadsövervakningen i städer och andra samhällen, där 1 kap. hälsovårdsstadgan är gällande, utövas av hälsovårdsnämnden enligt de närmare föreskrifter, nämnden själv meddelar. Till hälsovårdsnämnds förfogande skall enligt 4 § hälsovårdsstadgan i varje stad finnas en eller flera tillsyningsmän för den allmänna hälsovården. Tillika äger hälsovårdsnämnd, i den mån medel för ändamålet ställas till förfogande, antaga särskilda tjänstemän och biträden. I övrigt saknas i hälsovårdsstadgan vidare bestämmelser angående bostadsövervakningen.

Enligt kungörelse den 28 juni 1935 (nr 428) angående statsbidrag till distriktsvård kan sådan vård, innefattande jämväl bostadsvård, med bidrag av statsmedel anordnas utom å landsbygden — vartill räknas jämväl sådana stadslänkande samhällen, där 1 kap. hälsovårdsstadgan gäller — även i städer med högst 3,000 invånare. Angående de närmare bestämmelserna i denna kungörelse hänvisas till den i propositionen å sid. 11—12 lämnade redogörelsen.

I sitt förenämnda, den 14 september 1935 avgivna betänkande har *bostads-sociala utredningen* även framlagt förslag till anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadslänkande samhällen m. m. Enligt detta förslag skall den primära, fortlöpande bostadsövervakningen i samtliga städer anförtros åt distriktssköterskor, och skall statsbidrag för dessa utgå efter i huvudsak samma grunder, som fastslagits beträffande landsbygden. I fråga om städer med högst 5,000 invånare skola exakt samma bestämmelser gälla, som redan meddelats för landsbygdens del. I städer med mer än 5,000 invånare skall därjämte för bostadsövervakningen finnas speciellt anställd personal. För sådana bostadsinspektörer eller tillsyningsmän skall statsbidrag utgå i principiell överensstämmelse med vad fallet är för distriktssköterska och tjänsteläkare på landet till belopp av 1,500 kronor för bostadsinspektör med full tjänstgöring och hälften för tillsyningsman, som endast delvis sysslar med

bostadsinspektionsärenden. Endast vederbörligen utbildade och av medicinalstyrelsen behörigförklarade inspektörer och tillsyningsmän skola anställas. Specialpersonalens hembesök skola inskränkas till fall, där dess sakkunskap är särskilt behövlig.

Efter en redovisning av de yttranden, som avgivits över ifrågavarande förslag, anför *föredragande departementschefen* följande.

Den utredning, som bostadssociala utredningen förebragt om nuvarande förhållanden beträffande bostadsövervakningen i städer och stadsliknande samhällen samt om betydelsen för bostadsförhållandenas förbättring av fortlöpande bostadsinspektion, synes mig giva vid handen, att det föreligger ett behov av bostadsövervakningens nyordning i stadssamhällena. De riktlinjer härför, som utredningen uppdragit, anser jag vara i huvudsak välbetänkta; skälen för en mera enhetlig organisation av hembesöken och för att den fortlöpande, primära övervakningen omhänderhaves av distriktssköterskor eller liknande organ förefalla bärande. Då emellertid distriktssköterskornas verksamhet omfattar en mångfald andra uppgifter än bostadsvård och då det icke är tillräckligt utrett, hur övriga grenar av hälsovården samt sjukvården skulle komma att påverkas av den föreslagna organisationen, torde ytterligare utredning i dessa avseenden vara påkallad, innan ståndpunkt tages till förslaget. Härtill kommer att, såsom särskilt svenska landstingsförbundet påpekat, frågan om finansieringen av organisationen ävenledes torde kräva ytterligare överväganden. Olika meningar synas nämligen kunna råda, om — fränsett bidraget av statsmedel — städer med över 5,000 invånare själva skola bekosta sin organisation eller kostnaderna därför skola drabba landstinget. Härmed torde även sammanhänga frågan, om dylika städer själva skola vara huvudmän för sin organisation eller om denna skall ingå såsom en del av den för hela landstingsområdet gällande.

Emellertid torde vissa skäl tala för att redan nu till prövning upptaga frågan om anordnande av distriktsvård i de städer, vilkas invånarantal överstiger 3,000 men ej 5,000. I den proposition (nr 213), som låg till grund för fjolårets riksdagsbeslut angående statsbidrag till distriktsvården anmärktes, att under utredningen i ärendet ifrågasatts, huruvida icke jämväl städer över 3,000 och upp till 6,000 invånare borde ingå i den föreslagna distriktsvårdsorganisationen, och uttalades i anslutning härtill, att frågan om distriktsvården i dessa städer lämpligen torde böra lösas i samband med prövningen av det förslag, bostadssociala utredningen då förberedde. Mot detta uttalande gjordes under frågans riksdagsbehandling ingen erinran. Med hänsyn härtill lär den beslutade gränsdragningen vid 3,000 invånare få betraktas allenast såsom provisorisk. Ett dylikt förhållande torde emellertid lämpligen icke böra få fortgå, detta så mycket mera som landstingen under den närmaste tiden vid distriktsvårdens utbyggande komma att få taga ställning till indelningen i distrikt. Den utredning, bostadssociala utredningen verkställt, lär även tydligt visa, att en gränsdragning vid 5,000 invånare är mera lämplig än vid 3,000 invånare. För städernas del torde nämligen i allmänhet en distriktssköterskas verksamhetsområde få givas en omfattning av cirka 5,000 invånare. Dessutom vill det synas som om förhållandena, såvitt nu är ifråga, äro så likartade i samtliga städer med högst 5,000 invånare, att någon åtskillnad dem emellan ej gärna kan vara berättigad. I anslutning till det anförda anser jag mig böra förorda den ändring i nu gällande grunder för statsbidrag till distriktsvården, att statsbidrag till distriktssköterskas avlönande må utgå till landsting, som med iakttagande av de därutinnan meddelade bestämmelserna anordnat distriktsvård å den i landstingsområdet ingående landsbygden jämte

städer med högst 5,000 invånare. Beträffande den årliga kostnaden för statsverket till följd av en dylik ändring må anmärkas, att då antalet av de städer, som skulle beröras av ändringen, utgör allenast 16, denna kostnad torde komma att stanna under 20,000 kronor. Med hänsyn härtill lärer någon ändring ej erfordras i de hos riksdagen för budgetåret 1936/1937 äskade anslagen för distriktsvården.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag i denna del har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda i skilda hänseenden anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av det vid propositionen nr 207 fogade förslaget till förordning om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) ej funnit skäl att mot detsamma göra andra erinringar än utskottet i detta utlåtande anført;

II. att riksdagen må godkänna den ändring i grunderna för statsbidrag till distriktsvården, som av departementschefen förordats i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1936;

III. att motionerna I: 363 och II: 678, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anført, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 juni 1936.

På utskottets vägnar:
IVAR ÖSTERSTRÖM.

Närvarande vid ärendets behandling:

från statsutskottet: herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Sandén*, *Jonsson* i Lycksele, *Isacsson*, *Persson* i Tidaholm och *Andersson* i Ovanmyra;

från andra lagutskottet: herrar *Österström*, *Gustaf Tamm*, *Hage**, *Norman*, *John Gustavson* och *Sandström* i Sollefteå.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.